

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

FIL

FILOZOFIJA

Ispitna knjižica 2

OGLEDNI ISPIT

DRŽAVNA MATURA 2021./2022.

FIL.00.HR.R.K2.12

45340

Način ispravljanja pogrešaka na listu za čistopis:

(Matura)	državna matura	
↑	↑	↑
Precrtan pogrešan odgovor u zagradama	Točan odgovor	Skraćeni potpis

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne pišite esej dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **150** minuta bez stanke.

Zadaci se nalaze u dvjema ispitnim knjižicama. Redoslijed rješavanja birajte sami.

Dobro rasporedite vrijeme kako biste mogli riješiti sve zadatke.

Ovaj dio ispita sastoji se od zadatka eseja. Esaj napišite slijedeći priloženu uputu i smjernice za pisanje eseja.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Esaj obvezno napišite na list za čistopis u ovoj ispitnoj knjižici.

Pišite čitko. Esaj će se bodovati s nula (0) bodova ako je nečitko napisan. Ako pogriješite u pisanju eseja, na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način ispravljanja pogrešaka.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti skraćeni potpis. **Zabranjeno je potpisati se punim imenom i prezimenom.**

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 12 stranica, od toga 3 prazne.

Zadatak esejskoga tipa

Pozorno pročitajte navedeni tekst. Prema ponuđenim smjernicama napišite esej s jasnom strukturom: uvodnim dijelom (postavljanjem teze ili hipoteze), središnjim dijelom (analizom i argumentacijom) i zaključkom (sintezom).

Tema eseja: **Vrlina pravednosti i sretan život**

Trasimah: „Čuj dakle: ja tvrdim, da pravedno nije ništa drugo nego korist jačega (...). Svaka vlast postavlja zakone za svoju korist, pučka puku korisne, pojedinac sebi, a tako i ostale, postavivši zakone proglase, da je to, tj. njihova korist, pravedno za podložnike (...).

(...) Treba biti načistu (...) da je pravednik prema nepravedniku svuda na šteti. Ponajprije u poslovnom životu: gdje god ljudi u zajednicu stupe, nigdje ne nalazimo, da pravednik kod razvrgnuća zajednice više dobiva od nepravednika, nego manje. (...) Ta i onda, kad jedan i drugi kakvu javnu službu vrše, pravedniku (...) kuća nazaduje radi zanemarivanja privatnih poslova, a od države ne vuče nikakve koristi, jer mu to zabranjuje pravednost: k tome se zamjera svojti i znancima, kad im ne će ništa da pomaže protiv prava. Kod nepravednika je sve protivno od toga (...).”

Glaukon: „Kažu, da je od prirode dobro činiti nepravdu a zlo trpjeti nepravdu, ali da je veće zlo, kad se nepravda trpi, nego dobro, kad se nepravda čini. Zato kad ljudi kušaju oboje, onda se onima, koji ne mogu nepravdu od sebe odbijati a drugima ju činiti, čini korisnije međusobno se nagoditi, da ne će nepravdu ni činiti ni trpjeti. Zbog toga su, kažu, upravo i počeli postavljati sebi zakone i nagodbe, i što je tako naloženo, to su nazvali zakonom i pravom. To je dakle postanje i bitnost pravednosti; ona je u sredini između najvećeg dobra, naime ako tko nepravdu čini i ne biva kažnjen, i najvećega zla, ako tko trpi nepravdu, a ne može se osvetiti; pravednost, kao sredinu obojega, vole ne kao dobro nego kao stvar vrijednu onda, kad nije moguće nepravdu činiti. Jer onaj, koji to može činiti i koji je pravo muževan, nikada se ni s kim ne bi nagodio, da nepravdu ne će činiti ni trpjeti: ta bio bi lud (...).

Nitko nije svojevoljno nego pod silu pravedan, budući da pravednost pojedincu nije dobro; jer svatko čini nepravdu, gdje god misli, da će je moći činiti. Zaista svaki čovjek neoporecivo misli, da pojedincu mnogo više koristi nepravda od pravednosti.”

Glaukon: „Sokrate, da li nas hoćeš samo prividno ili u istinu uvjeriti, da je na svaki način bolje biti pravedan nego nepravedan? (...) U koju vrstu (dobara – *op. a.*) dakle stavljaš pravednost?”

Sokrat: „(...) Ja mislim u najljepšu: što treba da voli i samo po sebi i radi posljedica onaj, koji hoće sretan biti (...) pravednost znači uspostaviti takav prirodni odnos sila u duši, da međusobno vladaju i slušaju, a nepravednost uspostaviti takav neprirodni odnos, da jedno drugome protiv prirode vlada i pokorava se (...) A uistinu, kako se čini, pravednost bješe nešto takvo (...) da se doista baviš sobom i svojim poslovima, da ne dopustiš svakome dijelu u sebi, da se bavi tuđim, a ni to, da sposobnosti

duše vrše različite poslove, nego da doista svoje lijepo urediš i postaneš vladar sam sebi, da se središ i prijatelj postaneš sam sebi i uskladiš tri sposobnosti, upravo kao tri sklada najvišega i najnižega i srednjega glasa, i ako je drugo što među time, da to svežeš i tako od mnoštva jedno postane, trijezno i skladno, pa onda da tako radiš svoj posao bilo to privređivanje blaga, ili njega tjelesna, ili kakav državni posao, ili posebnički posao. U svemu tome da onaj rad držiš i zoveš pravednim i lijepim, koji takvo stanje čuva i stvara, a mudrošću ono znanje, koje takav rad nadgleda, nepravednim pak onaj rad, koji takvo stanje uništava, a neznanje ono mnijenje, koje opet takav nepravedni rad priprema (...).

(...) nađosmo da je pravednost sama po sebi za samu dušu najbolja i da duši treba činiti pravedno.

(...) krepost bi bila neko zdravlje, ljepota i dobro stanje duše, a rđavost neka bolest, rugoba i nemoć."

Platon, *Država*

Smjernice za pisanje

U eseju odredite pojmove: „pravednost kao korist jačega”, „pravednost kao sredina između najvećega dobra i najvećega zla”, „pravednost kao krepost i dobro po sebi”, „sile ili moći ljudske duše”, „postati prijateljem samomu sebi” i „duševni sklad u sretnome životu”.

1. Objasnite razloge zbog kojih Trasimah kritizira vrlinu pravednosti.
2. Objasnite zašto je prema Glaukonu pravednost važno, ali ipak samo iznuđeno i instrumentalno dobro.
3. Objasnite Sokratov, tj. Platonov stav prema kojemu pravednost nije dobro samo po posljedicama, nego je i dobro po sebi te je uvjet sretnoga života.
4. Što prema Sokratu, tj. Platonu znači postati vladarom i prijateljem samomu sebi i na koji se način to postiže?
5. Objasnite svoj stav o odnosu koristi i pravednosti u ljudskome djelovanju.

Argumentaciju u eseju potkrijepite primjerima:

1. djelovanja u kojima se prohtjevi otimaju nadzoru uma
2. ispravnoga djelovanja koje nije učinjeno zbog izvanjske prisile nego iz uvjerenja i kreposti pravednosti.

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica